

Кудрявцева В. Ф., Швецова И. В. Стратегия изучения стандартных фраз для общения в море на занятиях по морскому английскому языку

В статье рассматривается стратегия обучения стандартным фразам морского общения на уроках морского английского. Анализируется практический опыт преподавания стандартных фраз. В исследовании приведен список фраз, обязательных для изучения студентами. Авторы предлагают логически упорядоченную и методологически обоснованную систему обучения морским фразам. В статье приведены виды упражнений и заданий для изучения стандартных фраз и их последовательность в учебном процессе. В работе конкретно рассматриваются возможности систематического изучения стандартных фраз для общения на море на протяжении всего курса изучения английского языка на профессиональном уровне в морских учебных заведениях. Анализ данных четко указывает на то, что обучение стандартным фразам для общения на море должно осуществляться на основе реальной морской практики и внедрения соответствующих современных методов изучения языка.

Ключевые слова: морской английский язык, стандартные фразы для общения в море, ИМО, логически выстроенная и методически обоснованная система упражнений и заданий, безопасность работы на море, изучение стандартных фраз для общения на море, внедрение соответствующих современных методов изучения языка, морское образование.

Kudryavtseva V. F., Shvetsova I. V. Strategy of teaching standard maritime communication phrases at maritime English lessons

The paper deals with the teaching strategy of standard maritime communication phrases during maritime English lessons. Practical experience of teaching of standard phrases is being analyzed. The study has outlined the list of phrases that are obligatory for students to study. The authors suggest logically sequenced and methodologically justified system of maritime phrases teaching. The article provides types of exercises and tasks for studying standard phrases and their sequencing in the learning process. The paper is specifically concerned with the possibilities of systematic study of standard phrases for communication at sea throughout the entire course of English language study at a professional level in maritime educational establishments. The analysis of the data clearly indicates that teaching of standard phrases for communication at sea should be performed on the basis of real maritime practice and implementation of appropriate modern methods of language learning.

Key words: Maritime English, standard marine communication phrases, IMO, logically sequenced and methodologically justified system of exercises and tasks, the safety of work at sea, study of standard phrases for communication at sea, implementation of appropriate modern methods of language learning, maritime education.

УДК 378.22:[373.61+37.014.543]

Кузьменко Ю. А.

**ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМЦІВ У ФАХОВУ ПІДГОТОВКУ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ**

У статті проведено аналіз освітньо-професійних програм підготовки майбутніх магістрів з управління навчальним закладом у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, Українській інженерно-педагогічній академії, Херсонському державному університеті, Національному університеті біоресурсів і природокористування України, який показав, що ситуація з підготовкою керівників закладів освіти в аспекті їхньої фінансово-економічної готовності до роботи значно погіршилася, демонструючи тенденції редукції.

Запропоновано розширити дисципліни авторськими модулями, що забезпечують когнітивну основу готовності майбутніх магістрів з управління навчальним закладом до фінансово-економічної діяльності: "Управління фінансово-економічною діяльністю" – модулем "Підприємницька культура", "Соціальна та екологічна безпека діяльності" – модулем "Страхування майна та відповідальності перед третіми особами", "Управління трудовими ресурсами та змістом робіт" – модулем "Способи мотивації та стимуляції персоналу" та дисципліну "Керівник навчального закладу та психологія управління" – модулем "Психологія підприємництва".

Ключові слова: фінансово-економічна діяльність, освітньо-професійна програма, управління навчальним закладом, керівники закладів освіти, модулі, дисципліни, підприємницька культура.

Аналіз програм підготовки майбутніх магістрів з управління навчальних закладів дають підстави стверджувати, що нинішня версія фахової освіти мало приділяє увагу питанню розвитку та формування у зазначеній категорії професіоналів підприємницької культури та здатності до фінансової та економічної діяльності в закладах освіти. Внаслідок такої неухважності до підприємництва в сфері освіти спостерігаємо фактично стагнацію закладів освіти в питаннях добробуту та мотивації персоналу, що неприпустиме в умовах капіталістично зорієнтованих стандартів життєдіяльності.

Серед обставин, які очевидно впливають на можливості подолання зазначеного недоліку – швидке отримання необхідного рівня готовності студентів спеціальності "Менеджмент" до фінансово-економічної діяльності (далі – ФЕД) через корекцію змістових модулів окремих дисциплін, в яких закладено необхідний потенціал.

Метою статті є окреслення перспектив екстраполяції професійної освіти сучасних підприємців у фахову підготовку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом.

Серед 15 рекомендованих дисциплін, що увійшли до останньої освітньо-професійної програми (далі – ОПП) підготовки магістра за спеціальністю специфічних категорій 8.000009 “Управління навчальним закладом” Галузевого стандарту вищої освіти України [2], який було розроблено групою фахівців МОН України ще у 2006 р., нами виокремлено “Фінансово-економічна діяльність” та “Аудит і оцінювання управлінської діяльності”, в яких наведені назви змістових модулів, що відображають можливість підвищення рівня економічної та фінансової освіченості майбутніх магістрів з управління навчальним закладом.

На жаль, термін обов’язкового використання державного стандарту з цієї спеціальності сплинув, у зв’язку з чим заклади вищої освіти країни, користуючись правом більш вільної академічної свободи у побудові програм підготовки, значно скоротили, а іноді й зовсім відмовилися від названих дисциплін на користь суто педагогічних та управлінських тематик.

Таке скорочення можна пояснити наявним способом внутрішньо університетської боротьби за навчальне навантаження, яке корелює із заробітною платою науково-педагогічних працівників.

Наш вибірковий аналіз освітніх програм та персональні діалоги з гарантами освітніх програм підтверджують цю думку та наводять на іншу – ситуація з підготовкою майбутніх магістрів з управління навчальним закладом в аспекті їхньої фінансово-економічної готовності до роботи значно погіршилася, демонструючи тенденції редукції.

Так, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця в ОПП дисципліна “Управління фінансово-економічною діяльністю” штучно поєднана з юридичними аспектами управлінської діяльності, що видно з назви: “Правові та фінансово-економічні аспекти управління навчальним закладом”. Між тим, навіть поверхового аналізу змісту цієї дисципліни досить, щоб впевнитися, що результати вивчення дисципліни прямо не стосуються здатності людини вільно орієнтуватися в цілепокладанні, мотивації, плануванні, організації, упорядкуванні, контролі за рухом, обміном, примноженням, збереженням матеріальних, інтелектуально-інформаційних, кадрових, естетичних, іміджевих та інших цінностей як всередині освітньої системи, так і зовні. Звичайно, досить дивно виглядають визначені компетентності без будь-якого зв’язку з назвою дисципліни. Для чіткості наведемо приклад із тексту ОПП, де представлено підсумкові компетентності дисципліни: “здатність до управління навчальним закладом (установою), що розвивається”; “здатність до високоефективної управлінської діяльності, в тому числі в екстремальних умовах” [4, с. 17]. Як бачимо, автори ОПП зовсім не розкривають суть зазначеної дисципліни, а також не зачіпають правові аспекти управлінської діяльності, юридичні обмеження дій керівників, взагалі, окрім назви, не прослідковується лінія ФЕД.

Аналізуючи далі ОПП вже іншої спеціальності (“Менеджмент організацій та адміністрування”), розробленої фахівцями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, нам вдалося знайти певні позитивні аспекти, що гідні екстраполяції. Зокрема, нам видається цінним змістовий контент дисциплін: “Фінансовий менеджмент”; “Реінжиніринг бізнес-процесів”; “Управління потенціалом підприємства”, які забезпечують:

- здатність до ефективної побудови функціонально орієнтованих схем фінансового управління, побудови довгострокової й короткострокової фінансової політики на підприємстві, оцінки підприємницьких, інвестиційних і фінансових ризиків;
- здатність розробляти бюджети як короткострокового, так і довгострокового характеру, а також різних інших форм фінансових планів, оцінювати ефективність фінансової діяльності господарюючого суб’єкта; здатність до управління структурою капіталу, інвестиційним портфелем й оцінки їх прибутковості;
- здатність обґрунтовувати комплекс управлінських рішень щодо створення, успішного функціонування, підтримки та розвитку потенціалу підприємства як системи;
- здатність виявляти невикористані можливості та розробляти заходи з їх мобілізації [4, с. 7].

З цього переліку компетентностей зрозуміло, що підготовка менеджерів зі спеціальності “Менеджмент” цілком логічно стала основою підготовки майбутніх керівників навчальним закладом із 2015 р., разом із рішенням МОН про введення нової системи шифрів та назв спеціальностей в Україні [7].

Розглядаючи подібні ОПП в інших університетах країни, ми стикаємося з симетричними ситуаціями. Наприклад, у Національному університеті біоресурсів і природокористування України до навчальних планів включили “Управління фінансово-економічною діяльністю” та додали “Стратегічний менеджмент”, в якому вивчають процес оцінки зовнішнього середовища, формулювання організаційних цілей, ухвалення рішень, направлених на створення і утримання конкурентних переваг, здатних забезпечити бізнесу прибуток у довгостроковій перспективі [4, с. 17].

Наступним закладом, що ми розглянули, є Українська інженерно-педагогічна академія, яка вважає за потрібне замінити дисципліни “Управління фінансово-економічною діяльністю” та “Аудит і оцінювання управлінської діяльності” однією – “Фінансовий менеджмент в освіті”. Хоча, на наш погляд, доволі дивною є визначена компетентність “Здатність планувати та управляти діяльністю навчального закладу засобами інноваційних технологій” [6, с. 10], яка, насамперед, повинна мати стратегічну мету задля максимально ефективного використання грошових потоків та функціонуванні закладів освіти.

Аналогічну ситуацією ми спостерігаємо і в Херсонському державному університеті, що також у навчальні плани не внесли зазначені дисциплін, але тут з'являється “Організація і планування бізнесу”, хоча прописана в ОПП компетентність– “встановлювати критерії, за якими організація визначає подальший напрямки розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани” [5, с. 7] – також не зовсім відповідає змісту дисципліни та є досить поверховою.

Навіть поверхового аналізу ОПП названих закладів вищої освіти та змісту окремих дисциплін вистачає, щоб впевнитися в тому, що результати навчання прямо не стосуються здатності людини вільно орієнтуватися в цілепокладанні, мотивації, плануванні, організації, упорядковуванні, контролі за рухом, обміном, примноженням, збереженням матеріальних, інтелектуально-інформаційних, кадрових, естетичних, іміджевих та інших цінностей як всередині освітньої системи, так і зовні.

Можна дійти висновку, що у процесі складання навчальних планів спеціальності 073 “Менеджмент”, спеціалізації “Управління навчальним закладом” керівники та гаранті освітніх програм мало уваги приділяють дисциплінам, які пов’язані з підприємницькою, фінансовою, господарською та економічною діяльністю. Хоча, як ми неодноразово зазначали, сучасний менеджер освіти має завжди піклуватися про фінансову стабільність та добробут працівників навчального закладу в умовах конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг.

Таким чином, одна з важливих організаційно-педагогічних умов здобуття підприємницького хисту майбутніх керівників закладів освіти впливає з потреби гарантованого насичення контенту освітніх програм окресленою проблематикою і може бути сформульована таким чином: розширення визначених дисциплін модулями професійної освіти сучасних підприємців.

Нами було виокремлено 4 дисципліни, які були тривалий час обов’язковими для усіх закладів вищої освіти, що здійснювали підготовку майбутніх магістрів з управління навчальним закладом.

Насамперед, щоб отримати бажані результати, ми вважаємо необхідним розширити дисципліну “Управління фінансово-економічною діяльністю” модулем “Підприємницька культура”, метою якого буде розвиток відповідної компетентності шляхом інтенсивного насичення навчального процесу практичними ситуаціями та проблемами економічного характеру, що виникають у повсякденній практиці керівників навчальних закладів.

Концептуально цей модуль мав би забезпечити формування та розвиток у майбутніх магістрів з управління навчальним закладом підприємницької культури, що, своєю чергою, стане результатом їх продуктивної праці, які приведуть свій заклад до фінансово-економічної свободи і забезпечать зростання прибутку завдяки знанням щодо знаходження додаткових можливостей та засобів накопичення й примноження капіталу. Це, очевидно, є необхідною умовою повсякденної діяльності керівників, яка протікає на ґрунті спілкування з потенційними інвесторами.

Головним завданням цього модуля є спрямування дій керівників на перспективу, новаторство та постійний розвиток, поліпшення стану закладу освіти й постійне їх оновлення.

На користь включення такого завдання в загальний зміст підготовки керівників свідчить той факт, що усі батьки хочуть, щоб їх дитина навчалась у найкращих педагогів, екстраполюючи їх життєвий досвід та знання, але й досить важливо, в яких умовах проходять заняття.

Наприклад, озеленення шкільної садиби, нові спортивні майданчики, додаткові кімнати для відпочинку, комп’ютерні класи тощо також мають вагоме значення для соціального та суб’єктивного сприйняття школи як осередку зразкового побуту, місця, де дітям комфортно та цікаво.

Наступною дисципліною, в яку ми вважаємо за потрібне внести корективи, є дисципліна “Управління трудовими ресурсами та змістом робіт” розширення модулем “Способи мотивації та стимуляції персоналу” Ми вважаємо, що саме в ній необхідно довести майбутнім магістрам спеціальності 073 “Менеджмент”, освітньої програми “Управління навчальним закладом” необхідність розуміння сучасних засобів стимуляції та мотивування персоналу. Як показує практика, питання мотивації завжди має пріоритетне значення, якщо ставиться за мету збільшення доходів будь-якого підприємства або є необхідність поповнити потенціал підприємства шляхом внутрішніх резервів, як-от креативність суб’єктів господарювання, їх відповідальність за результати своєї активності.

Ми погоджуємося з думкою О. В. Земки, яка акцентує на тому, що «позитивна мотивація сучасного підприємництва не обмежується суто фінансовими інтересами і потребами, а постає як комплекс соціально економічних та особистісно-ціннісних орієнтирів, що спрямовують діяльність підприємця в русло примноження матеріальних статків через підсилення своїх конкурентоспроможних переваг та подолання недоліків, втілення в життя нових амбітних ідей щодо розвитку власної справи та здійснення суспільно значимих проєктів. Вона передбачає вибір самостійної діяльності для досягнення економічної незалежності і самостійного підвищення матеріального добробуту, реалізації переконань та лідерського потенціалу, що ґрунтується на усвідомленому внутрішньому прагненні особистості до професійної та соціальної самореалізації» [1, с. 111].

Створення керівником сприятливого мотиваційного середовища й ефективної системи оцінки діяльності підлеглих дає йому змогу сподіватися на те, що інтереси навчального закладу стануть і їх інтересами.

Інша важлива дисципліни, що має статус перспективної в аспекті нашого дослідження, є дисципліна «Керівник навчального закладу та психологія управління» пропонується до розширення модулем «Психологія підприємництва».

Так, для ефективного впливу на діяльність підлеглих керівнику необхідно глибоко розуміти психологічні механізми поведінки людини.

Наявність чітко визначених і відомих кожному педагогові вимог до результатів праці, існування винагород за їх досягнення, що мають цінність для педагога, залежність статусу педагога в колективі від того, як він працює, об'єктивність оцінки результатів праці, відповідність вимог до педагогів їх можливостям, справедливість у розподілі винагород – усе це важливі умови продуктивної праці підлеглих.

Розгляд освітнього закладу як підприємства, що має типові для будь якої організації алгоритми життєдіяльності, наводить на думку, що зміст роботи керівника має включати в себе розуміння окремих ситуативних завдань, а саме: розподіл праці між членами адміністративного, педагогічного та допоміжного персоналу, де враховуються функціонально-посадові обов'язки статуту школи; рівень професійної підготовки кожного працівника школи, його індивідуально-психологічні особливості; вміння працювати творчо, з перспективою; зацікавленість своїми успіхами та всією школою; вміння працювати колективно; вміння керувати колективом вчителів відповідно до посадових обов'язків; вміння дотримуватися професійної етики.

Треба не забувати ще й про той факт, що в чіткості та злагодженості роботи керівників і колективу велику роль відіграють відносини, які склалися між учасниками праці. Тому не менш важливими є професійно важливі якості управлінця та його психологічні особливості, завдяки яким і задається “мажорний” тон праці усього колективу.

Висновки. Ці та інші приклади й аргументи підтверджують думку про потужні перспективи насичення змісту професійної підготовки майбутніх магістрів з управління навчальними фінансово-економічною складовою частиною, що можуть і мають стати змістовою основою обраних нами дисциплін на лекційних або практичних заняттях, які вважаємо за потрібне перелічити ще раз синтетично:

- “Управління фінансово-економічною діяльністю” розширити модулем “Підприємницька культура”,
- “Соціальна та екологічна безпека діяльності” розширити модулем “Страхування майна та відповідальності перед третіми особами”,
- “Управління трудовими ресурсами та змістом робіт” розширити модулем “Способи мотивації та стимуляції персоналу”;
- “Керівник навчального закладу та психологія управління” розширити модулем “Психологія підприємства”.

Використана література:

1. Земка О. В. Формування підприємницької компетентності в майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Глухів, 2018. 340 с.
2. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальністю специфічних категорій 8.000009 “Управління навчальним закладом”. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2016. 65 с.
3. Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 “Менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціалізації “Управління навчальним закладом”. Київ : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2018. 28 с.
4. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальністю 073 “Менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціалізації “Управління навчальним закладом”. Харків : Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016. 79 с.
5. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальністю 073 “Менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціалізації “Управління закладом освіти”. Херсон : Херсонський державний університет, 2018. 13 с.
6. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальністю 073 “Менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування” спеціалізації “Управління закладом освіти”. Бахмут : Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут Української інженерно-педагогічної академії, 2017. 23 с.
7. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України 2015 р. № 266 від 06.11.2015 р. № 1151. URL: <https://imzo.gov.ua/2015/11/06/nakaz-mon-vid-6-11-2015-1151-pro-osoblivosti-zaprovadzhennya-pereliku-galuzey-znan-i-spetsialnostey-za-yakimi-zdiysnyuetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishhoi-osviti-zatverdzheno-postanovoyu/> (дата звернення: 30.07.2018).

References:

1. Zemka O. V. Formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti v maibutnikh uchyteliv tekhnolohii u protsesi profesiinoyi pidhotovky : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Hlukhiv, 2018. 340 s.
2. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky mahistra za spetsialnistiu spetsyfichnykh katehorii 8.000009 “Upravlinnia navchalnym zakladom”. Kyiv : Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, 2016. 65 s.
3. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 073 “Menedzhment” haluzi znan 07 “Upravlinnia ta administruvannia” spetsializatsii “Upravlinnia navchalnym zakladom”. Kyiv : Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy, 2018. 28 s.
4. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky mahistra za spetsialnistiu 073 “Menedzhment” haluzi znan 07 “Upravlinnia ta administruvannia” spetsializatsii “Upravlinnia navchalnym zakladom”. Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Semena Kuznetsia, 2016. 79 s.
5. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky mahistra za spetsialnistiu 073 “Menedzhment” haluzi znan 07 “Upravlinnia ta administruvannia” spetsializatsii “Upravlinnia zakladom osvity”. Kherson : Khersonskiy derzhavnyi universytet, 2018. 13 s.

6. Osvitno-profesiina prohrama pidhotovky mahistra za spetsialnistiu 073 "Menedzhment" haluzi znan 07 "Upravlinnia ta administruvannia" spetsializatsii "Upravlinnia zakladom osvity". Bakhmut : Navchalno-naukovy profesiino-pedahohichniy instytut Ukrainskoi inzhenerno-pedahohichnoi akademii, 2017. 23 s.
7. Pro osoblyvosti zaprovadzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 2015 r. № 266 vid 06.11.2015 r. № 1151. URL: <https://imzo.gov.ua/2015/11/06/nakaz-mon-vid-6-11-2015-1151-pro-osoblivosti-zaprovadzhennya-pereliku-galuzey-znan-i-spetsialnostey-za-yakimi-zdiysnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishhoi-osviti-zatverdzhenogo-postanovoyu/> (data zvernennia: 30.07.2018).

Кузьменко Ю. А. Перспективы экстраполяции профессионального образования современных предпринимателей в профессиональную подготовку будущих магистров по управлению учебным заведением

В статье проведен анализ образовательно-профессиональных программ подготовки будущих магистров по управлению учебным заведением в Харьковском национальном экономическом университете имени Семена Кузнеця, Украинской инженерно-педагогической академии, Херсонском государственном университете, Национальном университете биоресурсов и природопользования Украины, который показал, что ситуация с подготовкой руководителей учебных заведений в аспекте их финансово-экономической готовности к работе значительно ухудшилась, демонстрируя тенденцию редукции.

Предложено расширить дисциплины авторскими модулями, обеспечивающими когнитивную основу готовности будущих магистров по управлению учебным заведением в финансово-экономической деятельности, а именно: "Управление финансово-экономической деятельностью" – модулем "Предпринимательская культура", "Социальная и экологическая безопасность деятельности" – модулем "Страхование имущества и ответственности перед третьими лицами", "Управление трудовыми ресурсами и содержанию работ" – модулем "Способы мотивации и стимуляции персонала" и дисциплину "Руководитель учебного заведения и психология управления" – модулем "Психология предпринимательства".

Ключевые слова: финансово-экономическая деятельность, образовательно-профессиональная программа, управление учебным заведением, руководители учебных заведений, модули, дисциплины, предпринимательская культура.

Kuzmenko Yu. A. Extrapolation prospects of professional training of modern entrepreneurs into curriculum for future masters in administration of educational institutions

The article deals with the analysis of professional training programs for future masters in administration of educational institutions in Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy, Kherson State University, National University of Bioresources and Natural Resources Use in Ukraine. The analysis showed that the training of heads of educational institutions in terms of their financial and economic readiness to work has significantly deteriorated, demonstrating the tendency of reduction.

We suggest courses should be expanded with certain modules to provide cognitive basis for the readiness of future masters in administration of educational institutions for financial and economic activity, namely: the course "Management of Financial and Economic Activity" should include the module "Entrepreneurship Culture", the course "Social and Ecological Safety" should involve the module "Property Insurance and Third Party Liability", the course "Management of Labor Resources and Activity Content" should contain the module "Methods of Motivation and Stimulation of Personnel", and the course "Head of Educational Establishment and Psychology of Management" should include the module "Psychology of Entrepreneurship".

Key words: financial economic activity, professional training programme, administering educational institution, heads of educational institution, modules, courses, entrepreneurial culture.